

(Valokuva: Terhi Kokkonen)

Kiertotalousoppia sprinttiviikolla

YRITTÄJYYDEN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMISEN YHTEINEN
TOTEUTUS 8. – 11.10.2018

Jonna Haltia ja Terhi Kokkonen | Omnia | 8.11.2018

Johdanto

Tässä raportissa kerromme, miten Omniassa toteutettiin kahden kaikkiin perustutkintoihin kuuluviin yhteisiin tutkinnon osiin liittyvän osa-alueen — yrittäjyyden ja yrittämäisen toiminnan sekä kestävän kehityksen edistämisen — oppiainerajat ylittävä opiskelu kiertotalousteemaan liittyvänä intensiivitoteutuksena eli ns. sprinttinä. Esittelemme, miten rakensimme sprintin eri yhteistyötahoilta saatujen oppimistuotteiden ympärille. Keskeisiä elementtejä olivat yritysysteistyö, Circula -kiertotalous- ja yrittäjyyspeli sekä NY24-leiri.

Omniassa lukuvuosi jakautuu neljään jaksoon. Ammatillisen koulutuksen reformi edellyttää opiskelijoiden yksilöllisten opintopolkujen mahdollistamista, joten syksystä 2018 alkaen jokaisen jakson viimeinen viikko on ns. sprinttiviikko. Ajatuksena on, että esimerkiksi nopeampaa etenemistä opintoissaan tavoittelevilla on sprinttiviikolla mahdollisuus osallistua erilaisiin intensiivitoteutuksiin, samaan aikaan kun hitaammin etenevät voivat vielä viimeistellä päättyvän jakson opintoja.

Omnia yrittäjyyden oppimaisemassa oli kevätlukukauden aikana keskusteltu paljon siitä, miten kiertotalousteema tuodaan oppimaiseman toimintaan mukaan. Koska ensimmäinen sprinttiviikko — viikko 41 — hämmötti suunnitteluhorisontissa jo keväällä, päätettiin yrittäjyyden ja kestävän kehityksen yhteistoteutus sijoittaa tuohon ajankohtaan. Yrittäjyysopinnoissa Omnia olikin toki jo aiemmin (ennen varsinaisia jaksoihin varattuja sprinttiviikkoja) toteuttanut intensiivijaksoja kuten sprinttejä ja NY-leirejä, mutta uutta oli tällä kertaa se, että yrittäjyysopintoihin integroitiin kestävän kehityksen opetus ja yhteissprinttiin varattiin aikaa koko viikko.

Sprinttiviikon suunnittelu

Kiertotalousteemainen sprinttiviikko suunniteltiin Sitran rahoittaman *Kiertotaloutta ammatilliseen koulutukseen ja yrittäjyyskasvatukseen* -hankkeen puitteissa. Hanketta koordinoi Suomen ympäristöopisto Sykli, ja siinä ovat Omnian lisäksi mukana Savon ammatti- ja aikuisopisto Sakky ja Nuori Yrittäjyys ry (NY).

Sprinttiviikon suunnitteluun osallistuivat lehtorit **Terhi Kokkonen** (kestävän kehityksen opettaja) ja **Jonna Haltia** (yrittäjyysopettaja) sekä asiantuntija **Tuula Kurkisu** Omniasta, projektiasiantuntija ja kouluttaja **Niina Rossi** Syklistä, asiantuntija **Pirkko Peiponen** Nuori Yrittäjyys ry:stä sekä muotoilija-puuseppä **Henrik Enbom** ja tuottaja-journalisti **Isa Kukkapuro-Enbom** Dodo Oy:stä.

Circula -kiertotalous- ja yrittäjyyspeli oli sprintin suunnittelun alkaessa jo lanseerattu, mutta tavoitteena oli rakentaa sen ympärille oppimista syventävää jatkumoa. Tärkeää oli

myös varmistaa, että opiskelija voi todella suorittaa kaksi osaamispistettä eli saavuttaa ja osoittaa niihin valtakunnallisissa tutkintojen perusteissa määrätyn osaamisen. Kestävän kehityksen edistämisen pakollisessa osa-alueessa (1 osp) osaamistavoitteina on, että opiskelija osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet sekä pohtia ratkaisuja eettisistä näkökulmista. Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminnan pakollisessa osa-alueessa (1 osp) osaamistavoitteina on, että opiskelija osaa toimia yrityksen tavoitteita edistäen sekä ideoida liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia.

Sprinttiviikon toteutus

Sprinttiviikon aikataulu oli seuraava:

- maanantaina 8.10.2018 orientaatiopäivä Omniassa
- tiistaina 9.10. opintokäynti Joken Osto ja Myynti Oy:lle Järvenpäähän
- keskiviikosta torstaihin 10.–11.10. leiri Omnian Finnsissä.

ORIENTAATIOPÄIVÄ

Orientaatiopäivän aluksi oli esittelykierros. Sitten opiskelijat jaettiin tiimeihin, jotka Jonna Haltia oli ennalta muodostanut. Tiimejä oli tarkoitus olla kuusi, ja ne oli jaettu niin, että jokaisessa ryhmässä olisi useamman eri alan opiskelijoita ja sekä nuoria että aikuisia opiskelijoita. Koska kaikki ilmoittautuneet opiskelijat eivät saapuneet paikalle, tiimijakoa jouduttiin jonkin verran muuttamaan. Sprinttiviikkoon osallistui 19 opiskelijaa. Tiimejä syntyi neljä.

Ensimmäisenä tehtävänä ryhmillä oli pohtia kunkin ryhmäläisen sekä ryhmän yhteisiä vahvuuksia hyödyntäen Circula-pelin vahvuuskortteja. Opiskelijat valokuvasivat oman ryhmänsä vahvuuskortit, jotta niistä voitiin lähteä liikkeelle myöhemmin Circula-peliin palattaessa.

*Kuva 1
Opiskelijoita vahvuuskorttiensa äärellä.*

(Valokuva: Jonna Haltia)

Johdatuksena yrittäjyyteen oli nuoren yrittäjän omakohtainen tarina. Omnian merkonomiopiskelija **Karrar Chalabee** esitteli Diamond-nimistä toiminimeään, joka pyörittää Babylon parturia ja kampaamoja Espoon keskuksessa. Chalabeelle keskeistä yrittämisessä on sen tuoma taloudellinen vapaus.

Lounaan jälkeen Terhi Kokkonen johdatteli kestävän kehityksen ulottuvuuksiin sekä eettisiin näkökulmiin. Opiskelijatiimit tekivät orientaatiotehtävän, jossa he yhdessä hahmottelivat ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen ja omien arvojen mukaista yritystoimintaa.

*Kuva 2
Toisen opiskelijaryhmän vahvuuskortit*

(Valokuva: Jonna Haltia)

OPINTOKÄYNTI

Tiistaiamuna linja-auto haki opettajat ja opiskelijat Kirkkokadun ja Leppävaaran toimipisteistä ja suuntasimme Järvenpään tutustumaan Joken Osto ja Myynti Oy:n toimintaan. Yhteistyö tämän **Jouko Malisen** yrityksen kanssa oli sovittu Dodo Oy:n aloitteesta. Joken Osto ja Myynti ostaa irtaimistoja, lähinnä kuolinpesiä, sekä myy niitä eteenpäin. Joken hallissa on esillä huonekaluja, valaisimia sekä paljon muutakin tavaraa.

Opiskelijat tutustuivat liikkeeseen. Sen lisäksi Dodo Oy:n Henrik Enbom ja Isa Kukkapuro-Enbom pitivät heille *trash design* -aiheisen esityksen eli kertoivat siitä, miten he itse ovat toteuttaneet tuotteita ja sisustuksia kierrätysmateriaaleja käyttämällä ja uudistamalla.

Opiskelijatiimeille oli jo edellisenä päivänä annettu seuraava, Isa Kukkapuro-Enbomin muotoilema haaste:

”Kehittäkää tiimeissä jokin konkreettinen parannuskeino, jolla Joken osto- ja myyntiliikkeen kannattavuus paranee. Huomioikaa arviointikriteerit, joita ovat toteuttamiskelpoisuus, innovatiivisuus, kiertotalous ja ekologisuus sekä vastuullisuus.” Opiskelijoita neuvottiin myös hallissa kierrellessään kirjaamaan tai valokuvaamaan, millaista tavaraa Jokelta löytyy. Näin heillä olisi mahdollisuus ideoida liiketoimintaa Joken resurssien ympärille Circula-pelissä.

LEIRI

Leiri aloitettiin lounaalla, jonka jälkeen työpajaohjaaja **Sanna Aho** esitteli ruokalaan Omnian nuorten työpajoilla syntyneestä kierrätystaiteesta loihdittua sisustusta.

24 h -leirillä opiskelijaryhmät ideoivat vastaustaan yrityshaasteeseen hyödyntäen Circula -kiertotalous- ja yrittäjyyspeliä. Circula-pelissä on aina tavoitteena kehittää kannattavaa liiketoimintaa tiimin omien vahvuuksien ja saatavilla olevien resurssien pohjalta. Peliä ja kiertotalouden liiketoimintamalleja esitteli Niina Rossi.

Tällä kertaa pelin resurssikortit eivät olleet käytössä, vaan resurssina opiskelijoilla olivat Joken liikkeen tavarat, joita he olivat opintokäynnin aikana kirjanneet ylös ja valokuvanneet. Myös vahvuuskortit oli käsitelty ja valokuvattu jo maanantain orientaatioharjoituksessa, joten pelaamiseen oli jo valmistauduttu.

Nuori Yrittäjyys ry:n NY-lähettiläs **Aino Tissari** kertoi elävästi omista kokemuksistaan NY-yrittäjänä. NY-yritys on oikealla rahalla toimiva yritys, jollaisen voi perustaa NY Vuosi yrittäjänä -ohjelmassa. Aino toimi myös tutorina, kun opiskelijatiimit kehittivät omia liikeideoitaan Joken tavaravirtojen ympärille.

Illan päätteeksi opiskelijat pääsivät saunaan, nauttimaan kauniista syysäästä ja viettämään vapaa-aikaa yhdessä. Aikuisopiskelijat lähtivät yöksi koteihinsa nukkumaan palatakseen aamulla jatkamaan työskentelyä, mutta suurin osa nuorista yöpyi makuupusseissa Finnsissä. Opettajat toimivat yövalvojina.

Seuraavana aamuna, (monien osalta huonosti nukutun yön ja) aamiaisen jälkeen, tiimien oli aika viimeistellä työnsä esityskuntoon. Työnsä he esittivät *pitchaamalla* eli lyhyellä myyntipuheella palkintoraadille, jossa istuivat Aino Tissari, Henrik Enbom ja Isa Kukkapuro-Enbom.

Raadin pisteytysohje (jonka opiskelijatkin olivat saaneet etukäteen, jo orientaatiopäivänä jaetussa infomonisteessa) oli seuraava:

Ryhmä saattoi saada maksimissaan 10 pistettä. Maksimipisteet jakautuivat neljään osaan seuraavasti:

- max 2,5 p **toteuttamiskelpoisuus**
- max 2,5 p **innovatiivisuus**
- max 2,5 p **kiertotalous ja ekologisuus**
- max 2,5 p **vastuullisuus** (eettisyys; sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen edistäminen)

Voittajaryhmä palkittiin Omnian lahjakorteilla sekä Dodo Oy:n design-esineellä. Kaikki opiskelijat saivat Omnian treenireput ja NY-leiridiplomit.

Lisäksi opettajat arvioivat yrittäjyyden ja kestävä kehityksen osaamistavoitteet yksilökohtaisesti, koko viikon aikana annettujen näyttöjen perusteella. Samassa tiimissä olleista opiskelijoista kaikki eivät siis välttämättä saaneet samoja arvosanoja, sikäli kun osallistuminen ryhmän toimintaan ja osoitettu osaaminen oli eri henkilöillä selkeästi erilaista.

Kooste opiskelijatiimien esityksistä

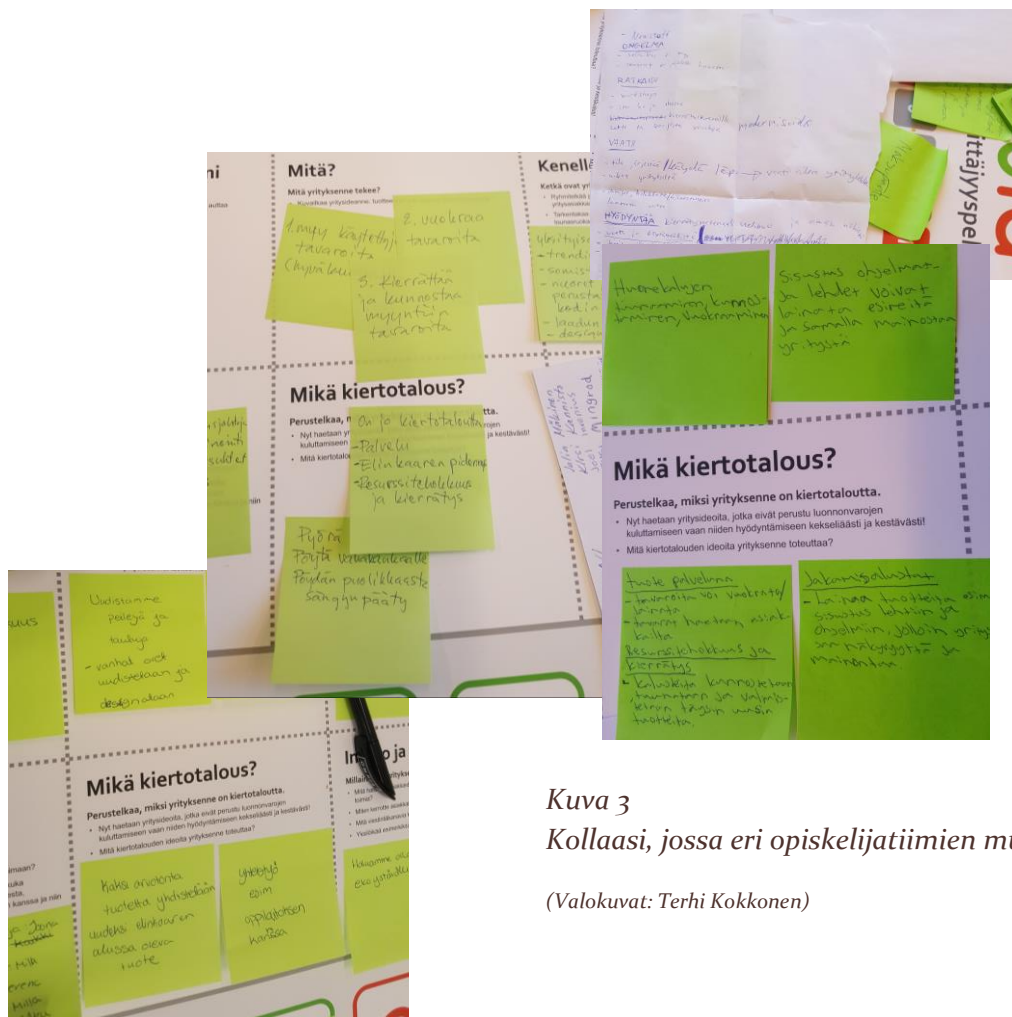
Yksi opiskelijatiimi pohti esityksessään erityisesti sitä, miten yritys voisi nopeuttaa varastonkiertoa, lisätä näkyvyyttä, avata uusia väyliä tavaravirralle ja saada uusia asiakasryhmiä liikkeeseen. Konkreettisina ehdotuksina oli mm. tuotteiden järjestely kodinomaisiksi ryhmiksi ja design-tuotteiden nosto esille.

Toinen tiimi kehitti uusia tuotteita vanhoista peleistä, tauluista sekä ovista. Lisäksi he suosittelivat järjestelemään myytäviä tavaroita aikakausittain, vuosilukujen mukaan esimerkiksi näytehuoneisiin.

Kolmas tiimi ehdotti mm. huonekalujen entisöimistä, lainaamista sisustusohjelmille ja lehdille sekä brändin rakentamista.

Yhteistä edellä mainittujen ryhmien ehdotuksille oli esimerkiksi maksutapojen monipuolistaminen sekä sosiaalisen median parempi hyödyntäminen.

Neljäs tiimi ehdotti myymälätilan hyödyntämistä workshop-tilaisuuksiin, joissa ihmiset saisivat itse luoda, ehottaa tai modernisoida kierrätystavaroista jotain uutta.

Kuva 3
Kollaasi, jossa eri opiskelijatiimien muistiinpanoja

(Valokuvat: Terhi Kokkonen)

Opiskelijapalautetta ja oppimistuloksia

Leirin ja syysloman jälkeen Terhi Kokkonen kävi kaikkien opiskelijoiden kanssa arviointikeskustelun joko kasvokkain tai — useimpien kohdalla — puhelimitse. Kussakin keskustelussa kerrattiin ensin, mitä opiskelija oli oppinut kestävästä kehityksestä, sekä päätettiin itsearvioinnin ja opettajan arvioinnin pohjalta kestävä kehityksen edistämisen (tai 2. tai 3. vuosiluokan opiskelijoiden kohdalla ympäristöosaamisen) osaamispisteen arvosana. Tämän jälkeen opiskelija sai antaa vapaasti palautetta sprinttiviikon toteutuksesta.

Pääosa suullisesta palautteesta oli myönteistä. Opiskelijat kiittelivät sitä, että toteutuksen työskentelytavat olivat erilaisia, sekä sitä, että koko viikko oli aikaa keskittyä yhteen asiaan. He olivat iloisia päästyään tutustumaan muiden alojen opiskelijoihin. Opintokäynti ja siihen nivoutunut Dodo Oy:n esitys oli ollut monelle silmiä avaava kokemus. Leirillä oli monen opiskelijan mielestä ollut tosi hauskaa.

Negatiivista palautetta tuli joiltakin muista aikuisemmilta opiskelijoilta, joiden mielestä nuoret olivat levottomia, eivätkä keskittyneet ryhmitöissä asiaan. Jotkut olivat joissakin ryhmissä toisten mielestä vapaamatkustajina. Yksi toivoi, että osallistujat olisi valikoitu tarkemmin tai heille olisi pidetty kovempaa kuria. Toisaalta eräältä iältään vanhimpien joukkoon kuuluvalta osallistujalta tuli myös erittäin myönteistä palautetta siitä, että hänen ryhmänsä nuoret olivat niin ihanan energisiä, ja heillä oli hyviä ideoita.

Kehittämisehdotuksina mainittiin, että yrityshaaste eli tehtävänanto olisi pitänyt ohjeistaa vielä paremmin. Jotkut opiskelijat esimerkiksi kokivat, että kun heitä oli Circula-pelin aikana ohjeistettu ideoimaan villisti, tämä oli ristiriidassa sen kanssa, että raati arvioi esitysten toteuttamiskelpoisuutta.

Arviointikeskusteluissa tuli esiin se, että jotkut opiskelijat muistivat parin viikon jälkeenkin hyvinkin tarkkaan esimerkiksi orientaatiopäivässä esitetyt videot, Circula-peliin liittyneet yritys-esimerkit, Dodo Oy:n esittelemät parhautetut tuotteet sekä oman ryhmänsä työskentelyyn liittyneet keskustelut. He olivat pohtineet asioita ja omaksuneet myös uusia käsitteitä. Toiset opiskelijat taas eivät jonkin aikaa leirin jälkeen oikein muistaneet, mitä yhteisesti tai omassa ryhmässä oli pohdittu. He olivat kaiken opiskelun jälkeen yhä sitä mieltä, että kiertotalous on sama asia kuin kierrätys, eikä kestävä kehityskään tarkoittanut heidän muistikuviansa mukaan mitään muuta kuin kierrätystä ja tavaroiden uusiokäyttöä.

Opettajan näkökulmasta vaikutti siis arviointikeskustelujen pohjalta siltä, että jotkut opiskelijat oppivat enemmän kuin perinteisessä luokkaopetuksessa, mutta toisten oppimistulokset jäivät kenties heikommiksi kuin tavanomaisemmissa toteutuksissa. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että tiimityöskentely mahdollisti joillekin passiivisuuden ja vapaamatkustajuuden. Pitäisi siis kiinnittää vielä enemmän huomiota siihen, että jokainen sitoutuu ja osallistuu oman ryhmänsä työskentelyyn.

Jatkossa

Kuukausi toteutuksen jälkeen muutama leirille osallistunut opiskelija osallistuu työryhmään, joka lähtee markkinoimaan Kiertotalous-peliä kaikille Omnian kampuksille, jotta oppimateriaali jalkautuisi osaksi jokapäiväistä opetusmateriaalia eri aloilla.

Omniassa jatketaan työtä sprinttitoteutusten kehittämiseksi. Kestävän kehityksen ja yrittäjyyden opetusta aiotaan integroida myös verkkokurssitarjonnassa.

Kuva 4

Omnia Finnsissä oli leirimme aikaan upea syysää. Näkymä ikkunasta.

(Valokuva: Terhi Kokkonen)